

je one pesnike i one struje koji su prihvaci od strane savremene (zvanične) ukrajinske istoriografije. Zbog toga nije išao za praznim efektima i promašenim senzacijama, koje bi možda neko očekivao (pogotovo u revalorizovanju onih imena koja su osporavana staljinističkim birokratsko-dogmatskim interesima). On se zadovoljio time što je iz te grupe pesnika uključio Antonića i Olesa (jer to po svojim umetničkim dometima zaslužuju), a s drugima (u prvom redu sa Mihajlom Draž-Hmarom, Mihajlom Voronijem, Jevgenijem Plužnikom i dr.) samo se upoznao: jer oni — objektivno gledano — nisu uspeli da se pesnički nametnu u toj meri da bi njihovo delo islo ispred njihove sudbine». (*Vek i po ukrajinske poezije* [Predgovor], str. 9–10.)

Iako je ovome turnejanju svaki komentar izlisan (autor je, očito, izabrao najpriavljeniji put pri sastavljanju antologije), izstavljanjem jednog broja pesnika, pripadnika srednje generacije (L. Kostenko, R. Bratun i dr.), čijom pojavorom započinje drugi period u savremenoj ukrajinskoj poeziji — antologija je, nesumnjivo, samo izgubila na »težini«, jer drugi deo antologije, gde je predstavljena posleratna generacija pesnika, ostao je nekompletan, a predstava o stvarnim dometima te generacije ukrajinskih pesnika — jednostrana. Da li je u pitanju samo slučajnost — teško je odgovoriti, tim više što se pomenuti pesnici uopšte ne mogu privoditi pod isti, zajednički, imenitelj sastavljača, koji smo malopre citirati. Ostaje verovanje da je to samo nepažnja (ili neinformisanost?) autora antologije, nepažnja od koje »boluje« manje-više svaka antologija, te se tako prema njoj treba i odnositi. Srećna je okolnost što uskoro iz štampe treba da izade »Antologija savremene ukrajinske poezije« Srđana Đurđeva Raškovića (izdavač: »Slovo ljubave«, Beograd), jer će tako gore pomenuti nedostaci i izvesne praznine nastale Pajkovićevom antologijom, između ostalog i zbog njene širine zahvata, biti na adekvatan način otklonjene.

Oobjavljanje prve »Antologije ukrajinske poezije« u Jugoslaviji značajan je doprinos utvrđivanju tradicionalno bogatih jugoslovensko-ukrajinskih kulturnih veza, svedočanstvo o njihovim dometima i podsticaj za njihovo dalje proširivanje.

STOJAN BERBER: »Gorki vilajet« Biblioteka »Golub«, Sombor, 1980.

Piše: ZORAN M. MANDIĆ

Gorki vilajet Stojana Berbera je knjiga portreta i utisaka, mozaično uređenih u formi porodičnog albuma. To su portreti o ocu, majci, sestrama, braći, ujacima, stričevima i susedima, s analitičkim sukcesivnim komentarima koji liče na legende i fusnote ispod pravolinijskog slikovnog stabla.

Gorki vilajet je i portretska obeležavanje, dijapositiv životinjske jedinke (psa, konja i praseta) kao metaforičkog protivstava u konačnom zaokruženju egzistencijalnog zajedništva, ponašanja i smisla.

Ovom knjigom Stojan Berber je problemski akcentovao kompliknost teksta kao »proverenu« poetičku vrednost, snabdevenu dokumentarističkim i psihološkim testom i analizom, koja ide od prostog ličnog opisa do dubokih unutrašnjih i duševnih procesa jedinki, na kojima je nedvosmisleno postavljen svet i sva njegova organizacija.

Berber se oslobodio pukog lirskog zanosa i pričanja, što je u osnovi njegove prve knjige *Bela jutra*, našavši se na terenu subjektivnog i intimističkog preispitivanja, poetičkog korena i šireg zahteva koji razlučuje pesmu od pesme i čini njihovu genetsku vezu relativnom. Na planu takvog relativizma *Gorki vilajet* je obrazovan i kao ironičan izazov arhaičnim i patrijarhalnim temeljima porodice.

Ipak, Berber se našao u nedoumici, jer insistira na oprobanim i usvojenim poetičkim motivima, i ne smeta mu da se preda njihovom prepoznatljivom nabranjanju, ne vodeći dovoljno računa o zasićenosti tematskog prostora.

DAVID KECMAN: »Pretponočni voz«, Biblioteka »Golub« Sombor, 1980.

Piše: ZORAN M. MANDIĆ

Pretponočni voz je druga knjiga pesama Davida Kecmana, koja se po svojoj tematskoj i kompozicijskoj gradi delimično nastavlja na njegovu prvu knjigu *Reč na ledu*. Obe su sačinjene iz više manjih i većih celina, koje svaka za sebe čine zatvoreni tematski krug, bez određenije namere da se ti krugovi spoje u jedno sabirno mesto i preciznije opredmete svoje ishodište.

U *Pretponočnom vozu* Kecman problemski postavlja asignirano pitanje o smislu življenja i pisanja, tražeći u njihovo molekularnoj vezi prostor za objektivizaciju tragičnog i »overenog« ljudskog bića. Međutim, on u tom prostoru koristi disparatna i neobjedinjena sredstva koja se na svojim prelazima sudejaju u tekstu, kao izdvojene razglednice i autonomni (odeljeni) prikazi.

Pretponočni voz je i polemički (diskutabilni) sudar tradicionalnog i modernog u poetičkoj funkciji teksta, jer skokovitim promenama i izmenama Kecman nastoji da premosti neku vrstu uslovnog teksta koji ne može da se vrednuje. A u duši svakog pesnika je želja da svojom poetičkom pojavorom i prilogom poruši od-

ređena pravila koja poeziju čine tromom, (ne)emancipovanom i (ne)ambicioznom. Korišćenje takve metodologije dovodi svaku knjigu, kao zaokružen tekst, pred veliko iskušenje, jer ona, kad-tad, mora da se verifikuje pozitivnim ili negativnim estetičkim merilima i impresijama.

U odnosu prema čitaocu i kritičkom mišljenju uvek je prazan prostor za tu verifikaciju, pogotovo kada se poezija nastavlja u svom predugačkom ispitivanju nepromenljivog objekta o: tragicu, hedonizmu, smislju i smrti.

Ipak, *Pretponočni voz* je još jedan pokušaj i način, u prevelikoj porodici istih, da se poezija podvrgne ogledu i dematerijalizaciji uštavljenog i tromog poetičkog kursa, koji često isključi u monopol ovih ili onih uticaja, paušalnih ocena i svemoćnih kritičara.

u međuvremenu

PANČEVO NA ŠTAFELAJU

Piše: Momčilo Paraušić

Slika kulturne situacije Pančeva je u pokretu. Pored novih htenja i mogućnosti, bogato i živo nasleđe u njoj toliko učestvuje da Pančevcima nijednog trenutka ne dozvoljava da osstanu spokojni. U kulturi staroj više od osam stotina godina (najstariji podatak o Pančevu ostavio je arapski geograf Muhamed el Šerif Idrizi 1153. godine kao o trgovackom gradu naseljenom »okretnim Grcima«) tragove su ostavili Konstantin Danil, urednik »Pančevca« Jovan Pavlović, štampari braća Jovanović, Ljuba Nenadović, prota Vasa Živković, Jovan Jovanović Zmaj i drugi, a u poslednjih sto godina: Mihajlo Pupin, Uroš Predić, Isidora Sekulić, Milan Čurčin, Miloš Crnjanski... Srpsko pevačko društvo najstarije je u Jugoslaviji, a list »Pančevac«, osnovan 1869, dve godine kasnije, prvi na Balkanu, doneo je prevod *Manifesta komunističke partije*. A pre šezdeset godina dobošar je izvikao: »Javlja se građanstvu da će se na pijaci prikazivati žive slike!«

Iako Pančeve ima snažnu materijalnu bazu, četrnaest radnih organizacija u oblasti kulture ipak svojim programima ne može da zadovolji potrebe. Navedimo samo neke brojke: 36 hiljada radnika u privredi, desetak hiljada srednjoškolaca, sedamnaest hiljada osnovaca i preko dve i po hiljade studenata. Ovogodišnja sredstva — 39.849.375 dinara, iako za skoro četvrtinu veća nego u prešloj godini, dovoljna su »da se spreči dalje zaostajanje kulture«. Domovi kulture i zgrada Magistrata malo liče na objekte namenjene kulturnim doživljajima. Broj knjiga u bibliotekama nije zadovoljavajući, otkup muzealija je simboličan, a tehnička oprema radnih organizacija zastarela.

Stojan Boškov, sekretar SIZ-a za kulturu, o kulturnim prenuciima Pančeva kaže:

»Povećanjem broja programa i podizanjem njihovog kvaliteta nastojimo da kultura postane integralni deo sistema udruženog rada. Pančevci žele autohtone programe, učešće u kreiranju kulturnog života. Zato smo mi već u preorientaciji — sposobljavamo vlastite amaterske snage za značajnije produhvatne. Naša sredina je prema kulturnim sadržajima naroda i narodnosti otvorena, ali želimo da ostvarimo pravu komunikaciju — da odlazimo tamo odakle nam dolaze. I prvi zamašnji projekat sopstvenim snagama, koji se priprema, kao da ide u susret željama o budućem pozorištu... Ali, sredstava nikada nema za nabujale ideje. Pokušavamo stvari da rešavamo logikom ovog vremena, a kultura se, ipak, još finansira logikom prošlog.«

Pa ipak, Pančeve ima svoj kulturni dah, nekad dubok i miran, nekad nepravilan i isprekidan. KUD »Abrasović« odavno je simbol pančevačkog amaterizma, na području opštine radi tri-nest kulturno-umetničkih društava (među njima su i dva mlađa: »Jedinstvo« u Industriji stakla i »Branko Radičević« u

Mesnoj zajednici »Gornji Grad«). Među kulturnim događajima najmasovnije su amaterske pozorišne predstave. Put mlade najčešće vodi u Dom omladine, jer тамо mogu naći i pravu atmosferu i umetničke doživljaje. Mladi se okupljaju u Ateljeu mlađih (zahvaljujući višegodišnjem entuzijazmu Stojana Ristića, pionirska ekipa Ateljea je među najboljima u Vojvodini). U Kulturnom centru »Olga Petrov« najvažniji je protok programa (muzičkih, scenskih, slikevih...). On u poslednje vreme gubi nekadašnji karakter menadžerske kuće i sve spremnije izlazi u susret kulturnim potrebam udrženog rada. Brojne su i izložbe, likovne, informativne, tematske. Književnici i njihov grad kao da se ne poznaju dovoljno. Kulturna čaršija je protivrečna: ona ih deli na »afirmisane« (oni koji dolaze preko mosta na Tamišu za honorare) i »pančevačke« (dok ne propušta da podseti da su ovde boravili Isidora Sekulić, Crnjanški, Nušić, da su Vasa Živković i Milan Čurčin Pančevci, itd).

Tako se slika pančevačke kulturne godine gradi — u sebi, i izvan sebe. Neki potezi su zaostali, neki su odmakli. Ona nije ni mirna, ni dovršena, ona kao da je na — štafelaju.

DOM KNJIGE

Štampanje i čitanje knjiga tradicija je pančevačke kulture. Uskoro će se navršiti 110 godina od štampanja *Manifesta komunističke partije* u »Pančevcu«, štampariji Jovanovića i Pavlovića. Kako su se gomilali novinski tiraži i rastao broj izdanja, tako se i kniga kučila. Već pedesetih godina prošlog veka postoji zavidan broj malih biblioteka, a pre drugog svetskog rata biblioteka ima preko osam hiljada knjiga oko kojih se redovno okupljaju prednici mladincima.

Do polovine ove godine bogati književni fond biblioteke »Veljko Vlahović« čamio je u podrumima i skućenom prostoru zgrade starog Magistrata, gde je pre deceniju i po prenet iz još skućenijih prostorija zgrade nekadašnje Srpske čitaonice u Zmaj Jovinoj broj 5.

Sećamo se vremena kada su u čitaonici kunjali penzioneri, svračali promzli da se zagreju pored peći na naftu ili da skrate vreme da polaska autobusa. Dva stola i nekoliko stolica u polumračnoj sobi bili su nepodesni za istraživače, učenike i studente koji su tu radili matarske i seminarne radove. U dečjemodeljenju moglo se ostati nekoliko trenutaka na nogama. Ali dvadesetak ljudi koji su radili ovde činili su sve da čitalac na najkulturniji način dođe do knjige, da prostor pod ovim starim krovom učine toplim.

Posle završene prve faze, biblioteka ima 2.500 kvadratnih metara, dva i po puta više nego u staroj zgradici. U izgradnju prve faze utrošeno je 45 miliona dinara, sve iz sredstava samodoprinos. Za istoriju će ostati podaci: kamen temeljac položen je 30. novembra 1977, projektant je Đorđe Stojić. Druga faza biće završena do 1985. Tada će knjiga dobiti još 1.800 kvadratnih metara: dečje pozajmnoodeljenje s čitaonicom, salu za književne susrete, radionicu i kancelarije.

»Pančevac« je 28. juna 1980. dan posle otvaranja biblioteke, zabeležio:

»Neverovatno, ali istinito: prvi put u osamdesetogodišnjoj istoriji ovog grada narod je svojim odricanjem izradio jedan objekat namenjen kulturi.«

»OKRETNI GRCI« I NOĆNI ŽIVOT SEKCIJE PISACA

Pančevačka Sekcija Društva književnika Vojvodine je 1971. (sto godina nakon što je Zmaj u Pančevu počeo da izdaje »Žižu«) pokrenula istoimenu ediciju. Za osam godina šesnaest pisaca objavilo je 26 knjiga koje je finansirao opštinski fond za stvaralaštvo (on je dao svojevrstan impuls književnom životu), kasnije SIZ kulture. Održana je u međuvremenu prva (i jedina) književna kolonija u Deliblatskoj peščari i napravljeno nekoliko konceptacija književnog časopisa (U Pančevu se o njemu razgovara i dogovara više od dve decenije i za to vreme je dobio i više imena (*Manifest, Skretinja, Akademija, Žiža*). Dok je bilo entuzijazma, pisci su po gradu tražili malo prostora za rad i uslove za plasman knjige, a onda su se umorili.

Sekcija književnika je odavno samo jedinica u arhivskoj gradi. Prošlo je više godina otkako nije održana nijedna godišnja skupština, ili bilo kakav dogovor bilo kog njenog organa. Rukovodstvo za to vreme nije smoglo ni toliko volje da okupi članstvo i pita da li još neko ima ambicije da reinkarnira književni život. A za to vreme njeni imeni se na neki nadnaravan način pojavljuje na knjigama koje »okretni Grci« priređuju birajući sebe kao urednike (i po trojica za jednu), recenzente, počivšte potpisuju kao korektora ili onog koji pravi spiskove pisaca za retke nastupe i putovanja, itd. Duh sekcijske se tako, po potrebi, vozdiže, odvaja od njenog tela, iako se očekuje da mu se vrati i pokaže račune.

SIZ kulture krajem 1978. raspisuje književni konkurs. Rukopisi kreću na odiseju za recenzijama (u Novi Sad i Beograd, pa opet u Novi Sad), kao da u Pančevu ne živi dvadesetak članova Saveza književnika Jugoslavije, od kojih je nemali broj objavio dobre knjige u poznatim kućama. I najzad, iz obilja zanimljivih rukopisa, krajem aprila ove godine, stižu četiri knjige poezije: Nada Šebeščana, Dušana Balana, Bogdana Mrvoša i Mileta Biskupljanina.

U Pančevu su ove godine stigle dve knjige poezije, Dušana Vukajlovića i Joana Flore, iz »Prosvete« i Matice srpske.

U Novinsko-izdavačkoj kući na rumunskom jeziku »Libertate« samo što se nisu pojavile knjige iz ovogodišnjeg programa. S posebnim interesovanjem očekuju se izabrana dela Jona Balana u tri knjige (poezija, proza, publicistika). U saradnji s »Ježom« u pripremi su četiri knjige — slikovnice o velikim bitkama. Uskoro će stići do čitalaca i knjiga Lije Magdu *Aspekti negovanja rumunskog jezika u Vojvodini*, kao i prevodi Programa SKJ i zbirke studija i dokumenata *Autonomie Vojvodine*. Od Aurela Gavrilova, urednika u ovoj kući, saznali smo da će biti štampane i zbirke pesama Slavka Almažana i Joana Flore i knjiga pesama za decu Miodraga Miloša.

Književni konkursi KPZ za poeziju mlađih Vojvodine vrte se a ne otkrivaju nova imena, jer se i jezgro književnog života mlađih (list »Ne«) gasi. Posle otkrivalačke uloge u prvih nekoliko godina, njihovi *Rukopisi* (poetski godišnjaci) postaju starmali. U momentu kada je nešto trebalo menjati, vidoviti urednici su preuzeeli staru koncepciju i imena. S izuzetkom nekoliko obdarenih mlađih pesnika koji više nisu hteli da daju svoje rukopise, ove godine se u tom sмеšnom skupu našlo 19 pesnika starih od 17 do 37 godina! Ali ni knjiga poezije mlađih nije mogla biti poštedena poneke ujdurme koju ovde može da »namesti« samo M. Nikolić:

»U Pančevu, taj drugačiji, noviji izraz, pokušao je da osvoji i Đorđe Vlajić, ali pravi začetak novije poezije Pančeva je nesumnjivo doneo Dušan Vukajlović. Ta linija, koja ide od Dušana Vukajlovića, a koja je bila i nužni odjek onog što se stvaralo na našem jezičkom području — nastavlja se u poeziji mlađih pančevačkih pesnika zastupljenih u ovom kao i u prethodnim rukopisima.«

Neka kažu činjenice da knjige kojima bi mogao uticati na mlađe Vukajlović objavljuje 1977. i 1980. (*Uvod u bolest i Sprave za mučenje*), a da *Rukopisi* izlaze od 1976. na ovamo, što znači da su se razvijali, bar do sada, i on i oni samostalno i, naravno, svako po meri svoga talenta. A ni Vukajloviću takva »svojina« nije potrebna.

Inače, u Pančevu knjigu može da predstavi (na književnoj večeri ili u novinama) svaki ko je udržio rad na određeno ili neodređeno vreme, po selima cvetaju književna godišnja doba, prodaju se izdanja, privatna ili polupravatna, najčešće namenska (za državne praznike, za zaposlene u saobraćajnom preduzeću, u bankama).

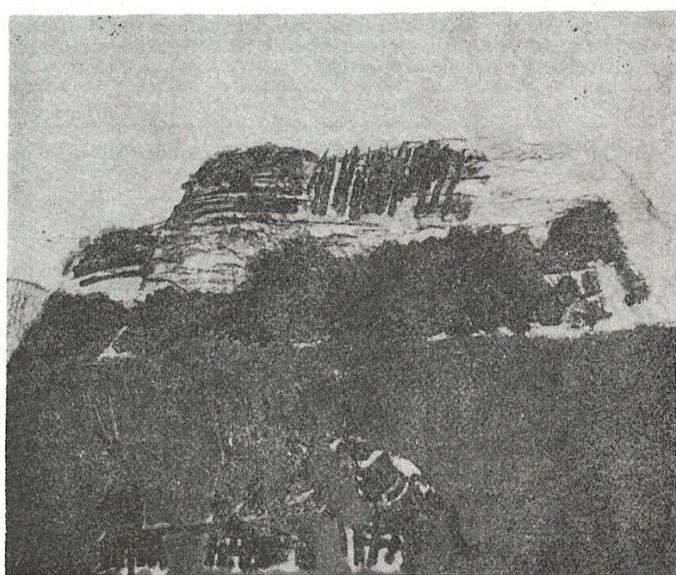
ŽIVOT SLIKE

Likovni život u Pančevu, iako u brojnim obrtimima i prevaranjima, trajno i uverljivo je prisutan.

Galerija Savremene umetnosti iz Novog Sada ovde je organizovala antologisku retrospektivu *Likovna umetnost u Vojvodini* (prvi deo, od 1944. do 1954). Pančevci su videli slike, grafike i vajarske radove najistaknutijih stvaralaca iz svih vojvođanskih mesta, među kojima i dela Konjovića, Petrovića, Tabakovića, Kečića i drugih, zatim dela svojih sugrađana, Stojana Trumića, Ksenije Ilijević, Božidara Jovovića i Jovana Vitomirova.

Ovogodišnji »Oktobarski salon« izdašno je predstavio sadašnji likovni trenutak. Radove je izložilo 40 autora, od najpoznatijih do debitantata. Među izloženim delima su i nagradena: »Uzdin iz Rita« Stojana Trumića, »Simetriji oružja« Milenka Prvačkog i keramička modelacija *Plodovi* Delije Prvački.

Milenko Prvački, jedan iz nove generacije likovnih stvaralaca, ove godine imao je prvu životnu priznanja: nagradu ULUB-a za sliku, nagradu iz fonda »Ismeta Mujazinović« na Prvom međunarodnom bijenalu portreta za crtež i nagradu »Kolarca«



t. bireš: miravi

za najbolju izložbu u sezoni. Pitali smo ga kako se slika u Pančevu.

»Gоворити о савременом ликовном trenutku Pančeva а не осврнути се на неке историјске чинjenice са pedigreeom, зnaчило би не осветити аргументе за будућност. У Pančevu су се реализовали и svojim kistom оplemenili најлепše урбансне unutrašnje декорације Konstantil Đanić, Uroš Predić, Paja Jovanović... Sad ih помињемо толико гласно као да smo сами доделили njihovom ondašnjem стваралаштву.

Posle rata delovala je grupa »Pančeve 5«: Stojan Trumić, Ksenija Ilijević, Božidar Jovović, Dobrivoje Vojinović i Jovan Vitomić. Када су zvanično prestali u javnosti da deluju kao grupa, слободно се могло констатовати да су упрано као група изборнике нека права за недефинисани карактер ликовног ствараoca. Obeležili su jedno vreme svojim pejzažima Banata, svedenim na slobodu interpretiranja prirode i istorije, поезије i boje. Oslobođeni, čak i тематски, тада актуелног соцреализма. Nedodirnuti. Kasnije су свој vrlo profesionalni однос према уметности (termin koji se u savremenom kulturnom žargonu Pančeva заменjuje za ELITIZAM) подредили pojedinačним акцијама i бorbama.

U međuvremenu, стварала се (око Likovne kolonije »Deliblatski pesak« i raznih škola i Akademije) i brusila једна нова generacija likovnih fanatika. Generacija kojoj je увек недостајalo толико потребно јединство, али генерација која је својим начином понашања i svežinom misli pokrenula, u једном trenutku већ уčmali i устажали, pančevački »plastični« живот. To нејединство би могло бити једини разлог зашто се о Pančevu не може говорити као о једној већ артикулисанијој средини. Jednostavno, јединствених иступања nije bilo, recimo концепцијски јасних, нити likovno niti идејно. Postoje само pojedinačни likovni kvaliteti који svoјим prisustvom i delom definišu један свеž likovni prostor, спреман да прими i да се znatiželjnije прати ono што се у likovnom животу Pančeva događa.

Po nekom nepisanom, ali za ovu sredinu karakterističnom правилу, sve ono što vredi i što u se drugim sredinama afirmiše свим могуćим медijima i stimulacijama, dovodi se u pitanje. Recimo само да Pančeve ima (posle Novog Sada) највише чланова Udruženja ULUV-a i ULUPUDS-a, a da Pančeve opet, једино od svih gradova u Vojvodini, nema svoju секцију Udruženja i nikakvu aktivnost u okviru društveno-političkih организација опštine. Čak nema ni svog predstavnika u SIZ-u za kulturu, mada je likovna aktivnost grada najrazvijenija. Ako sve to nekako zaboravimo, oprostimo ili ignorišemo, остaju нам неke чинjenice:

Imamo Likovnu koloniju »Deliblatski pesak«, која ipak никако да се осамостали. Imamo galeriju Centra za kulturu »Olga Petrov«, простор у којем се најзменично сменјују квалитетне поставке. Imamo salon који нема своју концепцију, музеј који вodi своју политику (nijedan likovni umetnik nije uključen u njegov rad), живимо u једном растуćem urbanom простору (na glasu) о којем говоримо да последње spratove mora izvaditi из oblaka (uzalud), ateljea nam nikada нико nije posetio откада smo ih dobili (sem usamljenih prijatelja slikara izvaditi из oblaka (uzalud), ateljea nam nikada нико nije i nejavno. A znamo da u овој sredini живе i rade већ afirmisani likovni stvaraoci које никада не заobilaze oni који likovnu уметност poznaju: Vladimir Tomić, Slobodanka Šobota, Nadežda Novičić, Delia i Milenko Prvački, Nada Onjin Žužić, Mihajlo Gerum, Božur Ivanović, Milićevo Đorđević i drugi. O starom проблемu da ли društvo daje dovoljno i o još delikatnijem — da li umetnici daju dovoljno, ne usuđujemo se ni говорити. Ostaje nekako u vazduhu чинjenica da postojimo sve više i da nas je sve teže zaobići. Najviše od svega potrebno je да се сами организујемо i учествујемо u izgradnji i naših pojedinačnih i општедruštvenih akcija. Ovakо razjedinjeni i neaktivni мало ћемо doprineti pančevačkoj kulturi.«

PRIČE IZ DAVNINE

Bogat fond spomenika kulture, koji su bili svedoci burnih zbijanja u ovom podneblju, Pančevce i raduje i zabrinjava. Posebnu заштиту traže arhitektonski spomenici: zgrada Muzeja (Magistrat) iz 1838. godine, Narodna pivara iz 1722, manastir Vojlovica iz 1383, Minoritski manastir iz 1760.

U saradnji s Maticom srpskom nastavljena je izrada tipologije umetničkih spomenika. U toku je obrada Miholjevićeve kuće (sa Sunčanim satom), Crvenog magacina, crkve s dva

»polja« — часопис за културу, уметност i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, телефон (021) 28-765

uređuju: jovan delić,
milan dunderski, dragan čopić, simon grabovac, dragan koković, julijan tamaš, miroljub radojković, vicko arpad i jovan zivlak (glavni i одgovornи urednik), / tehnički i likovni urednik cvetan đimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: aleksandar foriš ković, petar janković, tatjana jašin, sladana kolundžić, velja macut, ljubica dotlić-petrović, vlada stefanov (predsednik), radijov šajtimac, julijan tamaš, nedeljko terzić i milan uzelac (delegati šire društvene zajednice); / gordana divljak-aroš, darinka nikolić, vitomir sudarski, milan živanović i jovan zivlak (delegati izdavača), / izdaje nišro dnevnik, ouor »redakcija dnevnik«, novi sad, bulevar 23. oktobra 31. / direktor vitomir sudarski / osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine / часопис finansira SIZ kulture SAP vojvodine / rukopisne slati na adresu: redakcija polja«, novi sad, поштани fah 190 / godišnja pretplata 150 dinara, za inostranstvo dvostruko / ţiro račun: 65700-603-6324 nišro dnevnik, ouor »redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« / lektor zorica stojanović / korektor marija jakim / štampa »prosveta novi sad«, novi sad, stevana sremsca 13 / na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 часопис je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.

tornja i manastira Vojlovica. Iako je u domenu заштите preko trista spomenika, mali broj je potpuno obezbeden.

Na području opštine постоји oko pedeset arheoloških lokaliteta који потичу из različitih kultura. Gde god se zakopa za temelje gradevine, iz dubine zasija neki tajnoviti zrak drevne kulture. O tome постоји i priča seoskih ratara. Pitomo medereće, na kojem су se mnogi putevi ukrištali, bilo je privlačno i za kuće i za grobove.

Arheološka zbirka Muzeja, osnovana 1923, ове године обogaćena je nizom novih predmeta. Prilikom kopanja za kanalizacione cevi, поред Osnovne škole »Braća Petrović« pronađena su četiri avarska groba u kojima su, по тадајним обičajima, sahranjeni konjanici i konji. U krugu rafinerije slučajno je открiveno nalazište које много обеćava. Предмети у nekropoli s 80 urni, od metala i cibilara, identifikovani su da pripadaju gava-kulturi коју је ostavila civilizacija nepoznatih etničkih grupa које су на obalama Tamiša i Dunava boravile u bronzano doba. U neposrednoj blizini открivena je i nekropola Saramata, etničke grupe која се овде зауставила долазеći s Istoka. Pronađeno je nekoliko grobnica s kosturima чија се starost vezuje за 3. i 4. vek naše ere. Tako је deo Potamiša i Podunavlja od Glogonja do Ivanova, увек плодан и retko plavljen, сада постао прави изазов за arheologe i istoričare из Pančeva, Beograda, Vršca i Bečeja.

TRAMVAJ ZVANI POZOVIŠTE

Ovogodišnji, deseti »Žisel« више је doneo pitanja о njegovom budućem putu negо novih истине о животу села. Tematski, uoko sedamdeset filmova (igranih, dokumentarnih i animiranih) који су стigli из svih krajeva земље, више је народних обичаја, ношњи i заната nego savremene seoske problematike. Sa zrelo je iskustvo da je живот села preobimna tema i da ubuduce svake године треба ближе utvrditi тематске okvire filma o животу села.

Oni који festival prate od почетка kažu da више nije onaj stari. Dok su организатори били omoljički amateri, u filmskim susretima u Omoljici било је више prisnosti i topline. I vreme održavanja festivala — почетак avgusta — више nije pogodno, jer se покlapa s vremenom održavanja »Male Pule«. Pažnji nije promaklo da već godinama на festivalu nema amatera из Pančeva, а за то vreme nagrade i priznanja skupljaju деца i mladići из okolnih сela. Tako је ове године прва nagrada za animirani film припадала pionirima из Osnovne школе »Sava Maksimović« u Mramorku i njihovom nastavniku Pavlu Trnčiću. Među pedeset foto-kino klubova zapaženi su Bava nišani, Kovinci, a o Omoljčanima i da ne govorimo.

FAM u Pančevu ушао је u desetu godinu. Овде су видена најзначајнија ostvarenja svetske filmske produkcije i вођени razgovori o животу i стваралаштву младих. Opštinska konferencija Saveza omladine i Dom omladine, организатори susreta, побринули су се да како goste dovedu istaknute umetnike, науčnike i društveno-političke radnike.

Festival malih amaterskih scena Vojvodine, који је увек bio manifestacija младости i drugarstva, стиче iskustva i tradiciju. Na ovogodišnjim, devetim susretima, prikazana су ostvarenja шест amaterskih družina: из Sombora, Zrenjanina, Bele Crkve, Bačkog Petrovca, Kule i Nove Pazove. Pančevci kažu да ће biti запамćen по jednočinku »Deca«, коју су izveli amateri slovačke narodnosti из Bačkog Petrovca i u stvaralačkom poletu prevazišli i uslove i mogućnosti.

Na jubilarnoj, dvadesetoj smotri muzike i folklora Rumuna, сrelo se u Uzdinu preko hiljadu amatera. Nastupile су групе из више rumunskih сela (Uzdin, Seleuša, Vladimirovac, Jablanke...). Kao i ranijih godina, овде су се okupili, upoznali i zbiljili pripadnici svih народа и narodnosti који живе u Vojvodini.

Oktobar je bio mesec Jugoslovenskog dramskog pozorišta u Pančevu. На осам представа, koliko су Pančevci видeli, саја је била маја да прими sve ljubitelje dramske уметности. На pančevačkoj sceni izvedeni су: Šeksipirov »Kralj Lir«, »Sud Koleta Čašula«, »Pokopano dete«, Sema Šeparda, »Romantične čudi« Alfreda de Misea, »Dogodilo se u isto vreme« Bernarda Slezida, »Buba u uhu« Žorža Fejdoa i »Tramvaj zvani želja« Tenesi Vilijamsa.

Pančevačka publikа kao da je povezala сећање на pozorišne традиције grada i želje da добије pozorišnu kuću. Zato i ово писмо из Pančeva завршимо u duhu te жеље која bi se могла назвати Tramvaj zvani pozorište.